

Goran Mihelčić

povijest

Predstavljanje knjige Anne-Marie Grünfelder “U radni stroj velikoga njemačkog Reicha!: prisilni radnici i radnice iz Hrvatske”

Nakladnička kuća Srednja Europa organizirala je u dvorani Knjižnice “Bogdan Ogrizović” 10. ožujka 2008. predstavljanje knjige Anne-Marie Gruenfelder *U radni stroj velikoga njemačkog Reicha!: prisilni radnici i radnice iz Hrvatske*. Na ovoj književno-povijesnoj večeri bili su prisutni prof. dr. sc. Damir Agičić, urednik, predstavnik izdavača i moderator večeri, dr. se. Helga Konrad, veleposlanica Republike Austrije, dr. se. Zorica Stipetić i prof. dr. sc. Mira Kolar. Knjiga je izdana uz potporu Austrijskog kulturnog foruma te Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH. Sastoji se od pet poglavlja na 270 stranica koja pokrivaju metodološki i historiografski pristup, slanje radne snage u Reich, njihove životne i radne uvjete te repatrijaciju.

Helga Konrad je u svojem govoru autoricu nazvala dobrim duhom austrijskog veleposlanstva. Istaknula je kako se ovo predstavljanje održava dva dana prije 70. godišnjice Anschlusa u Austriji, koje se ove godine posebno obilježava. Autorica je pisala o turbnom i mračnom području povijesti, pa je vrlo važno da se konačno otvorilo ovo poglavlje. Do prvih plaćanja naknada došlo je tek u razdoblju 2001.-2005. godine (za preostalih dvije tisuće bivših prisilnih radnika), a one su baš samo naknade jer pravih odšteta ni ne može biti. Još uvijek postoje svjedoci i otkrivaju se novi dokazi, stoga se mora ostaviti podsjetnik našim potomcima. Helga Konrad završila je riječima: “Ne zaboraviti i ne potisnuti u podsvijest”.

Zorica Stipetić unaprijed se ispričala na iznošenju svoga osobnog stava. Naglasila je kako se autorica bavila suvremenim temama iz povijesti Crkve, fašizma i nacizma itd. Upravo ova knjiga bila je jedna od trajnih interpretativnih nastojanja autorice. Svaka tema u knjizi zaključena je iskazom žrtve što je gotovo fantastično postignuće. Pri tome se ne zaboravlja osvrtna dostupna literatura i povijesno-društveni kontekst. Suočavanje s prošlošću je nedovršen proces, a glavni su aduti ove knjige empatija prema žrtvama i objektivni prikaz zašto je kršenje ljudskih prava imanentno totalitarnim sustavima.

Mira Kolar istaknula je kako je bila jedna od tri recenzentice, a nije slučajno da su sve tri radile u Hrvatskom institutu za povijest (bivšem Institutu za historiju radničkog pokreta Hrvatske). Ova tema uistinu je radnička, no nestašica novca razlog je što je Institut nije prije istražio makar su vrata svih relevantnih arhiva bila otvorena. Smatralo se da ova tema pripada saveznoj historiografiji, pa je rad na njoj odgađan. Profesorica Kolar dala je zatim opsežan pregled sadržaja knjige, istaknuvši po vlastitom izboru, brojne zanimljive rezultate istraživanja. Zaključila je da sjećanje naroda treba konfrontirati s radovima povjesničara, no to kod nas nitko ne radi. Ova knjiga uznemiruje i upravo to treba napraviti.

Sama autorica zahvalila je na lijepim riječima svojih sugovornika i naglasila nekoliko ključnih točaka svoje knjige. Bez sedam milijuna stranih radnika (svaki osmi radnik Reicha bio je stranog podrijetla) rat bi bio okončao krajem 1943., stoga je ova malo istražena tema važna ne samo za njemačku i austrijsku povijest, nego i za hrvatsku povijest. Unatoč tome što hrvatski arhivi čuvaju veoma mnogo građe, autorica je izrazila žaljenje što nije posjetila arhiv u Postdamu za koji je sigurna da čuva mnogo vrijednih podataka. Govoreći o temi knjige, rezimirala je kako je stanovništvo na rad slano u područja duž današnjih granica Austrije i Češke te Austrije i Slovenije. Među preko četvrt milijuna prisilnih radnika iz Hrvatske bilo je dobrovoljaca, onih koji su time izbjegavali glad i razaranja, deportiranih Srba, Židova i Roma, onih koji nisu htjeli pristupiti Ustaškoj mladeži, koji nisu htjeli u rat, pokupljenina u “čišćenju terena” ili u nekim od mnogobrojnih racija, “nepoćudnih i pogibeljnih”. Posebna vrijednost ove knjige je u svjedočanstvu da za odvođenje na prisilni rad nije trebalo

postojati poseban razlog. Autorici je prilikom pisanja stoga bio cilj dati glas žrtvama koje nisu bile dovoljno jake, koje su ušutkane i koje su zauvijek ostale na radu u Njemačkoj.

PRO TEMPORE

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI

Pro tempore

Časopis studenata povijesti
Godina V, broj 5, Zagreb, 2008.

Glavni i odgovorni urednik

Tomislav Bali

Uredništvo

Tomislav Bali, Mladen Medved, Nikolina Sarić, Tomislav Šušak

Dizajn i priprema za tisak

Andrija Ražnatović

Lektura i korektura

Krunoslava Papirović

Prijevod i sažetaka na engleski jezik

Mladen Medved, Tomislav Šušak

Izdavač

ISHA Zagreb – Klub studenata povijesti

Tisak

Mediaprint-tiskara Hrastić, Zagreb

Naklada

Tiskano u 250 primjeraka

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva i izdavača. Izdavanje časopisa ostvareno je uz novčanu potporu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Podravka d.d. Koprivnica i Raiffeisen BANK Austria d.d. Zagreb. Časopis je besplatan.

Adresa uredništva:

ISHA Zagreb – Klub studenata povijesti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

E-mail:

urednik.protempore@gmail.com